

Факел, 2012. – 214 с.

10. Мамонтова Н. А. Управління вартістю компанії нафтогазового комплексу в умовах інноваційного розвитку: [монографія] / Н. А. Мамонтова. – Львів: ПАІС, 2011, – 484 с.

УДК 005.52:005.334: 622.691.4

Т. В. Семенютина, асистент

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОГО РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ НА ГАЗОТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Глибока структурна криза економіки України, домінування олігархічної форми власності на виробничі об'єкти, бюрократія та високий рівень корупції в державі, недосконала фіскальна політика, воєнні дії на сході країни і значна соціальна напруженість у суспільстві істотно посилюють ситуацію невизначеності та ускладнюють процес управління діяльністю вітчизняних суб'єктів господарювання. За таких умов успіх підприємства у конкурентній боротьбі є неможливим без ризик-менеджменту, спрямованого на максимальне можливе використання сприятливих можливостей з урахуванням потенційних загроз. Особливо важливою є організація ефективної системи управління ризиками на вітчизняних газотранспортних підприємствах, адже від стабільності їх функціонування значною мірою залежить рівень енергетичної безпеки України та країн ЄС.

Огляд вітчизняних та зарубіжних літературних джерел у сфері ризикології свідчить про різноманітність точок зору щодо розуміння сутності поняття "ризик-менеджмент", в більшості з яких [1, с. 318], [2, с. 34], [3, с. 257], [4, с. 216-217] головна увага акцентується виключно на можливих негативних наслідках реалізації ризику та заходах щодо їх зниження. На нашу думку, такий підхід є досить одностороннім, оскільки не враховує цільового аспекту ризику – можливості отримання певної додаткової вигоди у порівнянні із безризиковим варіантом дій. Узагальнивши та систематизувавши погляди сучасних науковців, вважаємо за доцільне трактувати ризик-менеджмент як систему управління ризиками, що передбачає розробку стратегії і тактики ризик-управління, спрямованих на максимальну реалізацію шансів досягнення бажаних цілей в межах прийнятної ризику в умовах невизначеності, небезпек та загроз.

Загалом, за нашими спостереженнями, в Україні успішний практичний досвід впровадження системного ризик-управління, на сьогоднішній день, є здебільшого лише у тих суб'єктів господарювання, діяльність яких характеризується стабільно високим "фоном загроз" (у сфері оборони, фінансів, страхування, митній справі тощо). Щодо вітчизняних газотранспортних підприємств (ГТП), аналіз організаційної структури ПАТ

"Укртрансгаз" показав, що вони мають в своєму складі ряд підрозділів, функціонування яких спрямоване на забезпечення належного рівня охорони праці (техніки безпеки), інформаційної безпеки, екологічного менеджменту, захисту майнових цінностей і т.д. Це свідчить про наявність елементів управління соціальними, екологічними, інформаційними, майновими ризиками тощо. При цьому діагностика ризиків здійснюється структурними підрозділами ГТП самостійно та автономно, відносно окремих бізнес-процесів та у відповідності до виконуваних функцій. Як наслідок, в більшості випадків, не враховуються взаємозв'язки між факторами ризиків, що унеможливає об'єктивну оцінку загального рівня ризикованості діяльності даного суб'єкта господарювання. Загалом, на сьогоднішній день, для українських газотранспортних підприємств характерне фрагментоване функціональне ризик-управління, тоді як системний цілісний підхід до управління ризиками в межах всього підприємства відсутній. Вважаємо, що функціональний ризик-менеджмент ефективний лише тоді, коли ризиковий профіль підприємства містить незначну кількість ризиків, зв'язок між якими відносно слабкий.

Разом з тим, газотранспортна система України, яка є одним із наймасштабніших виробничих комплексів держави, знаходиться на пізній стадії експлуатації і потребує вирішення невідкладних науково-технічних проблем, пов'язаних, насамперед, із її реконструкцією та модернізацією, що генерує цілий ряд внутрішніх ризиків технічного, інвестиційного, інноваційного характеру тощо. Крім того, в останні роки все більше загроз виникає з боку зовнішнього середовища, а отже зростає актуальність питання ефективного управління зовнішніми ризиками з урахуванням галузевої специфіки їх прояву. В контексті сказаного, вважаємо доцільним формування на газотранспортних підприємствах комплексної системи ризик-менеджменту, інтегрованої в загальну систему управління ПАТ "Укртрансгаз".

Виходячи з цього, необхідним є розроблення єдиних концептуальних засад управління ризиками діяльності Товариства в цілому, відповідно до яких на кожному із газотранспортних підприємств слід обґрунтувати та затвердити конкретні програми управління ризиками.

В системі управління ГТП рекомендуємо створити відокремлену структурну одиницю, основними напрямками діяльності якої стане організація, моніторинг та координування процесу ризик-менеджменту, участь в прийнятті ключових ризикових рішень та поділ відповідальності за них з іншими менеджерами підприємства. Виділені нами основні ланки керуючої підсистеми управління ризиками діяльності ГТП відображено на рис. 1.

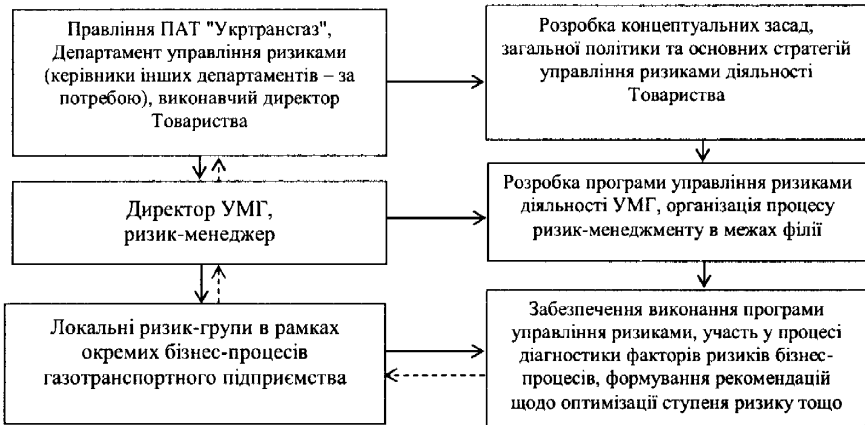

Рис. 1. Основні ланки керуючої підсистеми управління ризиками діяльності газотранспортного підприємства та їх взаємозв'язок

В цілому, організація ефективного ризик-менеджменту на вітчизняних газотранспортних підприємствах, розпочавшись із усвідомлення керівництвом необхідності і можливостей ризик-орієнтованої діяльності, повинна трансформуватись у неперервний процес комплексного управління ризиками ГТП, координований топ-менеджментом та здійснюваний спільними зусиллями всього персоналу (з чітким розподілом та регламентацією обов'язків між підрозділами підприємства і конкретними працівниками) задля знаходження оптимальних шляхів досягнення бажаних цілей, незважаючи на наявність різного роду небезпек та загроз.

Список посилань на джерела

1. Вітлінський В. В. Ризикологія в економіці та підприємстві: Монографія / В. В. Вітлінський, П. І. Великоіваненко. – К.: КНЕУ, 2004. – 480 с.
2. Гранатуров В. М. Экономический риск: сущность, методы измерения, пути снижения / В. М. Гранатуров. – М.: Дело и Сервис, 2010. – 208 с.
3. Івченко І. Ю. Економічні ризик: Навчальний посібник. / І. Ю. Івченко. – Київ: "Центр навчальної літератури", 2004. – 304 с.
4. Лук'янова В. В. Діагностика ризику діяльності підприємства: Монографія / В. В. Лук'янова. – Хмельницький: ПП Ковальський, 2007. – 312 с.